

אולימפיאדת הלשון העברית לנוער

המקצה ללומדי עברית כשפה נוספת

חֻבֶּרֶת הַכָּנָה לַגָּמֵר

באולימפיאדת הלשון העברית יש שאלות של ידע עברית וגם חשיבה ולוגיקה. ריכזנו בחוברת אחת מילים חשובות שיעזרו לכם להצליח באולימפיאדה. בחוברת אפשר למצוא: אוצר מילים בעברית, מילים חדשות שהאקדמיה ללשון העברית חידשה וקצת טרמינולוגיה חשובה בלשון כדי שתוכלו להבין את השאלות. בחוברת הזאת תמצאו חומרים חדשים ללמידה, וגם חומרים שכבר היו בחוברת ההכנה לשלב א'. כל החומרים יכולים להופיע בשאלון הגמר.

אוצר מילים مخزن كلمات

גמר (ז') نهائيات

- צריך להצליח בכמה תחרויות קודמות כדי להגיע לגמר.
- ברור ששאלון הגמר באולימפיאדה קשה יותר משאלון שלב א'.

הפתעה (נ') مفاجأة

- זאת הייתה הפתעה גדולה לבוא לבית נקי, על השולחן היו פרחים ושוקולדים, ועל הקיר היה שלט: תודה על הכול!
- המבחן היה קשה, אבל איזו הפתעה! קיבלתי 95.

חלק (ז') جزء

- רק חלק מהתלמידים יצליחו ויזכו בפרס באולימפיאדה, אבל כולם ישמחו להשתתף.
- לאולימפיאדה יש שני חלקים: שלב א' והגמר.

להבה (נ') شعلة لهب

- אש גדולה הייתה ביער, והלהבות עלו גבוה יותר ויותר.
- הלהבה של הנר הזה חלשה, עוד מעט הנר יכבה ולא יהיה לנו אור.

לוח (ז') لوح

- כשהמורה מסבירה היא כותבת על הלוח את הדברים החשובים ביותר.
- בלוח השנה אפשר לראות את החודשים והימים.

מסך (ז') شاشة

- לא רואים טוב במסך המחשב שלי. אני לא יודע אם צריך להחליף את כל המחשב או רק את המסך.
- הטלוויזיה פועלת כל היום, ולפעמים כשעוברים בבית, פשוט מתיישבים מול המסך.

מקלדת (נ') لوحة مفاتيح

- היום הרבה תלמידים כבר לא כותבים במחברת, אלא רק מקלידים במקלדת, והכול נמצא במחשב.

סל (ז') سلّة

- כשהולכים לקנות בשוק, נוח לשים את כל מה שקונים בסל.
- יש פה כמה סלים שונים: סל עם תפוחים, כדור שקלעו לסל, סל ובתוכו כלבלבים.

רוב (ז') اغلبيّة

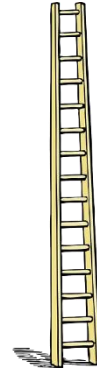
- רוב הוא יותר מחצי מהאנשים.
- היא זכתה ברוב הקולות, ולכן בעוד חודשיים היא תהיה ראשת הממשלה החדשה של ישראל.

רווח (ז') فراغ\ مكسب

- בחודש שעבר הוא הרוויח מעט כסף, אבל בחודש הזה הרווח שלו גדל מאוד.
- בשילדים לומדים לכתוב, הם לומדים שצריך להשאיר רווח בין מילה למילה.

שָׁלֵב (ד') מَرְחָלָה

- אנחנו עדיין לא בשלב הפרסום, אנחנו עדיין מפתחים את הרעיון.
- כמה שלבים יש בסולם הזה?

מֵתוֹן / מֵתוּנָה ≠ קִיצוּנִי / קִיצוּנִית מֵעֲדָלָה ≠ מֵתַרְפָּא

- היא קיצונית מאוד בדעות שלה, ואי אפשר בכלל לדבר איתה על דעות אחרות.
- לדעת רבים, צעירים נוטים לדעות קיצוניות, וכשגדלים הדעות נעשות מתונות.

נְדִיר / נְדִירָה נָדָר \ נָדָרָה

- אנחנו אוהבים לקרוא לילדים שלנו רק בשמות נדירים כדי שלא יהיו בכיתה ילדים רבים בעלי אותו השם.
- הזואולוגים מדברים על דרכים להגן על בעלי חיים נדירים.

שָׁלֵם / שְׁלֵמָה כְּאֵלֶּה

- הייתה פה עוגה שלמה, לא חצי, לא רבע. מי אכל את כל העוגה?
- הוא עבד יום שלם על התרגיל הזה.

לְאֵתֶר הַאֲרֵגָל / הַאֲלֵיף

לאלתר = לבצע בלי להכין קודם.

- המורה ביקשה ממני לקרוא את שיעורי הבית, אבל לא הכנתי אותם, אז **אלתרתי** תשובה. למזלי זאת הייתה התשובה הנכונה.

לְאִשֵּׁר (את) אֵן יוֹאֲפֵקְא יִקְבֵּל

- התלמיד ביקש לצאת מוקדם יותר מהלימודים, והמורה אמר שהוא **יאשר** לו לצאת מוקדם יותר, רק אם יראה לו **אישור** הורים.
- כבר כשהיה בן 16 הוא ביקש **אישור** עבודה, אבל סירבו לבקשתו בגלל הגיל הצעיר שלו.

לְהַדְגִּישׁ (את) – מוֹדְגֵשׁ / מוֹדְגֵשֶׁת אֵן יִשְׁדַּד

- אם הוא לא הבין את חשיבות הדבר, אולי לא **הדגשת** זאת מספיק.
- המילה **המודגשת** במשפט הזה היא המילה "מודגשת". אפשר להדגיש מילה בצבע אחר, בגודל אחר, בקו תחתון או עליון ועוד.

לְהַעֲלִיל עַל אִפְתָּאָ עַלִי / תִּלְפִּיק תְּהֵמָה ל

- שני הנערים לא עשו שום דבר רע, אבל הילדים האחרים בכיתה **העלילו** עליהם שהם גנבו את הכסף מבית הספר.

בְּאִפֵּן (+ שם תואר) בְּשִׁכְלָא בְּטָרִיקָה

- ההחלטה התקבלה **באופן** דמוקרטי.

סיכום תלخيص

שם עצם اسم	שם תואר صفة	פועל فعل	מילים נוספות
גְּמַר (ז') נְהַאִי הִפְתָּעָה (נ') מִפְּגָאָה חֵלֶק (ז') חֵזַע לְהִבָּה (נ') שְׁעֵלָה לְהֵב לוּחַ (ז') לוּחַ מְסַךְ (ז') שֹׁאֵשׁ	מְתוּנָה / מְעֻדָּלָה נְדִיר / נְדִירָה נֹדָרָה קִיצוּנִי / קִיצוּנִית מְטַרְפָּאָה נְשִׁלָּם / נְשִׁלְמָה כְּמֻלָּה	לְאַלְתֵּר אֶלְרֵתְגַל / תְּאַלִּיף לְאִשֵּׁר אֶת אֵן יוֹאֲפֵקְא יִקְבֵּל לְהַדְגִּישׁ אֶת אֵן יִשְׁדַּד לְהַעֲלִיל עַל אִפְתָּאָ עַלִי תִּלְפִּיק תְּהֵמָה ל	בְּאִפֵּן (+ שם תואר) בְּשִׁכְלָא בְּטָרִיקָה

			מקלדת (ב') לוחה مفاتيح סל (ז') סלّة רוב (ז') اغلبية ריוח (ז') فراغ\ مكسب שלב (ז') مرحلة
--	--	--	--

ביטויים ופירושים - تعبيرات وتراكيب لغوية

בינה מלאכותית זכא اصطناعي

בינה - חוכמה

מלאכותי – לא טבעי, למשל יש פרחים מלאכותיים מפלסטיק, לא אמיתיים.

- מורים רבים מבינים שאי אפשר לבקש מתלמידים לכתוב עבודות בבית כי התלמידים יכולים בקלות להשתמש בבינה המלאכותית כדי שתכתוב במקומם את העבודה.

בלית ברירה / لا خيار آخر

בלית = באין ברירה = חלופה, בחירה, אפשרות.

- הוא לא רצה לקבל את ההצעה שלו, אבל בלית ברירה הסכים.

הפרד ומשול / فَرَّقْ تَسُدْ

- הפרד ומשול היא אסטרטגיה כלכלית וצבאית. לפי האסטרטגיה הזאת, אדם שרוצה לשלוט (למשול), צריך להפריד בין כוחות שמפריעים לו לעשות זאת, וכך להשיג שליטה.
- המורה בכיתה משתמשת בשיטת "הפרד ומשול" ומושיבה ילדים שמפריעים במקומות ישיבה מרוחקים.

יחסי אנוש עלאות إنسانية

- הוא אינטליגנטי מאוד, ומוכשר בהרבה תחומים, אבל יחסי האנוש שלו גרועים. הוא לא נחמד לאנשים ולא יודע איך להתנהג בחברה.

- לחברת ההייטק דרוש עובד חדש בעל יחסי אנוש מצוינים.

מרחיק לכת מبالغ בה / יזָהַב בַּעִידָאִּי אִּי אַמְר

- התלמידה לא נכנסה פעמיים לשיעורי מתמטיקה, וקיבלה עונש מרחיק לכת: לא לבוא שבועיים לבית הספר.
- המחשבה שאפשר להגיע למבחן הזה בלי להתכונן בכלל מרחיקת לכת.

רוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד בַּעִידַּת הַנִּזְר / יִתְנַבֵּא בַּאֲמֻסְתִּיבַּל

הרואה את הנולד הוא מי שצופה את העתיד, את מה ש"ייוולד".

- כשאימא שלך אומרת לך לקחת סוודר כי קר, ואתה אומר: "לא קר עכשיו", היא רואה את הנולד: אתה תחזור בלילה מאוחר ויהיה קר.
- הבנקים נפלו. אנשים שראו את הנולד הוציאו את הכסף שלהם מהבנק לפני הנפילה.

סיכום ביטויים וצירופים תלخيص

בִּינָה מְלֻאכֻוֹתִית זְכָאִי אֲסֻטְנַאֲעִי
בְּלִית בְּרִירָה מְגֻבְרָא / לֹא אֲחִירָא אַחַר
הַפְּרִיד וּמְשׁוֹל פֶּרֶק תְּסֻד
יְחֻסֵי אָנוּשׁ עֵלְאֻקַּת אִּנְסַנִּיַּת
מְרַחֵיק לְכַת מְבַאֲלַג בֵּה / יִזְהַב בַּעִידָאִּי אִּי אַמְר
רוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד בַּעִידַּת הַנִּזְר / יִתְנַבֵּא בַּאֲמֻסְתִּיבַּל

מושגים לשוניים ממשלחת לגוֹיָה

דְּקֻדֻקָּה (ז') קוּאֵד

- לילדים יש טעויות מתוקות בדקדוק, שמראות על הבנת המערכת הדקדוקית.

הגייה (נ.) لفظ

- אצל רוב הישראלים כיום אין הבדל בהגיית המילים "ערים" ו-"הרים".

כתיב (ז') املاء\كتابة

- לפי כללי הכתיב המלא בעברית אנחנו צריכים לכתוב כך: *קיוונו*, ואילו בתנ"ך נכתב כך: *קיונו*.

לועזי / לועזית اجنبي

לועזי = משפה זרה, ממקור לא עברי

- המילה "טלפון" היא מילה לועזית, ואילו המילה "מחשב" היא מילה עברית.

צירוף (ז') تركيب\تعبير

צירוף הוא שתי מילים או יותר שבאות ביחד, ויוצרות משמעות חדשה.

- בית ספר הוא צירוף סמיכות.
- הצירוף "שם לב" משמש הרבה בעברית כיום.

ראשי תיבות (ז"ר) اختصارات

- כתיבה **בראשי תיבות** היא טכניקה שמשמשת לקיצור צירופי מילים. לוקחים רק את האות הראשונה או את האותיות הראשונות של כל מילה בצירוף. למשל: בי"ס = בית ספר, חו"ל = חוץ לארץ (=מחוץ לישראל), אחה"צ = אחר הצהריים.

תעתיק (ז.) نَسْخ / نَقْل / كتابة حَرْفِيَّة

בתעתיק כותבים שפה אחת בכתב אחר, לא בכתב של השפה.

- בשלטי רחוב בישראל אפשר לראות תעתיק של שמות מקומות, למשל:

העיר **בֵּית לֶחֶם**, בתעתיק באותיות לטיניות: **Bet Lehem**

סיכום תלخیص

דקדוק (ז') قواعد
הגייה (נ') لفظ
כתיב (ז') املاء\كتابة
לועזי / לועזית اجنبي
צירוף (ז') تركيب\ تعبير
ראשי תיבות (ז"ר) اختصارات
תעתיק (ז') نَسْخ\ نُقْل\ كتابة خزفية

לסיום - ניקוד تشكيل

התנועות החטופות	התנועות הגדולות	התנועות הקטנות	
חטף פתח	קמץ	פתח	a
חטף סגול	צירי חסר צירי מלא	סגול	e
	חיריק מלא	חיריק חסר	i
חטף קמץ	חולם חסר חולם מלא	קמץ קטן	o
	חולם שורוק	קיבוץ	u

מילים מרכזיות מההכנה לשלב א'

אוצר מילים مخزن كلمات

נתון (ז') مُعطى\ بيانات

- הינה נתונים מהאולימפיאדה ללשון העברית בשנה הקודמת: 3692 תלמידים השתתפו בשלב א' באולימפיאדה, מהם 37 גרים מחוץ לישראל.
- הרבה פעמים כשאנחנו מחליטים החלטה, אנחנו לא יודעים את כל הנתונים.

רמז (ז') رمز

כששואלים אותך שאלה ואתה לא יודע את התשובה, אתה יכול לבקש **רמז** קטן שיוכל לעזור לך לענות על השאלה.

חֶסֶר / חֶסֶרָה נָאִיב

- הרבה תלמידים לא באו לכיתה היום. מי **חסר** היום?
- איזו אות **חסרה** במילה "אנציקלופיה"? האות ד' חסרה פה.

לְהַחְלִיף (את...) אֵן יִבְדֵּל

- אשמח לבוא איתכם, אבל אני צריכה **להחליף** בגדים. תוכלו לחכות לי רגע?
- אני אשמור על הילדים עד הצוהריים, ובצוהריים אתה **תחליף** אותי.

לְהַצִּיעַ (את...) (ל...) אֵן יִצְרַח

- הם **הציעו** לו לבוא איתם לטיול בתל אביב, אבל הוא לא רצה.
- אני לא בטוחה אם כדאי לי ללמוד פיזיקה או אומנות. מה את **מציעה** לי?
- היום אתה יכול לקבל באינטרנט **הצעת** מחיר לבית, למכונית ולכל מה שאתה רוצה בחמש דקות.

ביטוי לדוגמה: הצעת נישואין – לא ראיתם!

לְהִתְקַבֵּל ל... אֵן יֻקְבַּל

- מאיה בחורה חכמה מאוד, ולכן ברור שהיא **תתקבל** ללימודי פיזיקה באוניברסיטת תל אביב.
 - המייל שלך **התקבל**. אנחנו לא במשרד עכשיו. המשרד יפתח בשמונה בבוקר מחר.
- ביטוי לדוגמה: מה שאתה אומר לא **מתקבל על הדעת** = אני לא מסכים איתך, זה לא הגיוני (לוגי).

לְשִׁתּוֹק אֵן יִסְכֵּת \ יִצְמַת

- היא דיברה בלי סוף, אבל הוא רק הקשיב ושתק.
- הם לא צריכים לדבר כל הזמן. הם כבר יכולים לשתוק ביחד ולהרגיש טוב ונעים.

אֵף עַל פִּי זָק... עַל הַרְגֵם מִן

- הוא בא לבית הספר אף על פי שהוא לא הרגיש טוב.
- אף על פי שהיא הייתה כוכבת טלוויזיה, אנשים לא זכרו אותה ולא ידעו מי היא.

לְעוֹמֵת זֹאת בַּמִּקְבָּל

- היא אישה מאוד נחמדה. לעומת זאת אחותה מדברת לאנשים בצורה ממש לא נעימה.
- השנה הם לומדים פיזיקה שלוש פעמים בשבוע, לעומת זאת בשנה שעברה הם לא למדו פיזיקה אפילו יום אחד.

סִיכּוּם תְּלִיכּוּס

שֵׁם עֵצֶם אִסְמ	שֵׁם תּוֹאֵר שִׁפְטָה	פּוֹעַל פְּעַל	מִלּוֹת קִישׁוֹר כְּלִמַּת רִבּוּ
נְתוּן (ז') מַעֲטִי \ בִּיאָנָת רְמֵז (ז') רֵמֵז	חֶסֶר / חֶסֶרָה נֶאֱחָס	לְהַחֲלִיף אֶת... אֵן יִבְדֵּל לְשִׁתּוֹק אֵן יִסְכֵּת \ יִצְמַת לְהַצִּיעַ (אֶת...) (ל...) אֵן יִצְחָח לְהִתְקַבֵּל ל... אֵן יִקְבֵּל	אֵף עַל פִּי זָק... עַל הַרְגֵם מִן לְעוֹמֵת זֹאת... בַּמִּקְבָּל

חִידוּשֵׁי הָאִקְדָּמִיָּה לַלְשׁוֹן הָעִבְרִית: אֵיךְ אֹמְרִים בְּעִבְרִית?

تجديدات الأكاديمية للغة العبرية: كيف نقول بالعبرية؟

חִלּוּפָה (ב') בְּדִיל

- היום הרבה אנשים משתמשים ב-ChatGPT, אבל יש הרבה **חלופות** טובות, כמו: ג'ספר צ'אט, רפליקה ועוד.

- באקדמיה ללשון העברית מחפשים **חלופות** עבריות למילים לא עבריות.

מוֹתֵג (ז') علامة تجارية

- ליווייס, נייקי ואדידס הם שמות של **מותגים**.

- בדרך כלל, אם רוצים לקנות רק **מותגים**, המחיר גבוה הרבה יותר.

מְחֻזָּר (ז') إعادة تدوير

- צריך לזרוק עיתונים וניירות לפחי **המחזור** לנייר.

סְדָרָה (נ') مسلسل

- הפרק הראשון של ה**סדרה** בטלוויזיה היה משעמם, אבל רוב הסדרה מעניינת מאוד.

- 2, 4, 8, 16, 32 – זאת **סדרה** חשבונית.

רֶכָּבֵל (ז') تلفريك \ قاطرة معلّقة

- עלינו ב**רכבל** להר החרמון, ראינו את השלג. איזה יופי!

סִיכּוּם تلخيص

חלופה (ב') בדיל

מותג (ז') علامة تجارية

מחזור (ז') إعادة تدوير, إعادة استخدام

סדרה (ב') مسلسل

רפול (ז') تلفريك \ قاطرة معلقة

מושגים לשוניים מושגים מושגים מושגים

ביטוי (ז') تعبير

- כמה מילים ביחד שיוצרות משמעות חדשה. למשל: "זה לא יוצא לי מהראש". המשמעות של הביטוי: אני לא מצליחה לשכוח את זה.

הבדל (ז') فرق

- מה ההבדל בין פה וכאן? אין הבדל במשמעות. אלה מילים נרדפות.
- יש הבדלים ביולוגיים בין גברים לנשים.

הפך (ז') عكس

- קר הוא ההפך מחם. טיפש הוא ההפך מחכם.

יוצא דופן / יוצאת דופן, شاذ\ مختلف שונה, לא כמו כולם.

- בין המילים 'חלב', 'מים', 'תפוז', 'מיץ' יש מילה אחת יוצאת דופן. איזו? המילה 'תפוז' כמובן.
- יוסף תמיד הרגיש יוצא דופן. לכל חבריו היו אחים, ובבית הוא היה הבן היחיד.

מילים נרדפות (ב' ר') مرادفات

- מילים שונות שיש להן אותה משמעות. מילים סינונימיות. המילים 'קצת' ו'מעט' הן מילים נרדפות.

מערכת (ב') نظام\ منظّمة

- בשפות השמיות, למשל בעברית, בערבית ובארמית, יש מערכת פועל מסודרת.
- מערכת השמש כוללת את השמש ואת כל הכוכבים שסובבים אותה.

משותף / משותפת مشترك

- יש לנו אהבה משותפת. גם אני וגם אתה אוהבים את השירים של ג'ון לנון.
- מה משותף לכיסא, שולחן, ארון, מיטה? כולם רהיטים.

משמעות (ב') معنى

- המורה הסביר את משמעות המילה, אבל התלמידים לא הצליחו להבין אותה או לדעת איך להשתמש בה.
- פילוסופים גדולים רוצים להבין את משמעות החיים: למה אנחנו פה? מה אנחנו עושים פה?

משקל (ז') وزن صرفي

- לכל מילה בעברית יש משקל, שבו "מכניסים" את אותיות השורש. ולפעמים למילים במשקל אחד יש משמעות משותפת. למשל שחור, אדום, צהוב, ירוק הן מילים במשקל אחד של צבעים.

רשימה (ב') قائمة

- לפני שהולכים לסופרמרקט כדאי להכין רשימה, למשל: לחם, חלב, גבינה, ביצים.
- אנחנו רוצים לראות את רשימת התלמידים שנרשמו לאולימפיאדה.

סיכום تلخيص

ביטוי (ז') **תעביר**

הבדל (ז') **פרק**

הפך (ז') **עקס**

יוצא דופן / יוצאת דופן **מختلف \ שאז**

מילה נרדפת (נ') **מרادفات**

מערכת (נ') **نظام \ منظمة**

משותף / משותפת **مشترك**

משמעות (נ') **معنى**

משקל (ז') **وزن صرفي**

רשימה (נ') **قائمة**

לסיום – קצת דקדוק

في النهاية – القليل من القواعد

אין תִּסְתַּחֲמוּ לנפי הגמל גיר הפעלית או הגמל התי יכונ פיها סיאגה הפעל באסמ הפاعל.

אני לא = איני, אינני אנחנו לא = איננו

אתה לא = אינך אתם לא = אינכם

את לא = אינך אתן לא = אינכן

הוא לא = אינו, איננו הם לא = אינם

היא לא = אינה, איננה הן לא = אינן

בהצלחה לכולכם באולימפיאדה!

